

Baarschot, Baarschotsestraat (gem. Hilvarenbeek)

rapport 600

Baarschotsestraat – Baarschot Gemeente Hilvarenbeek

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

A.H. Schutte

Met een bijdrage van: F.S. Zuidhoff

Colofon

ADC Rapport 600

Baarschotsestraat – Baarschot Gemeente Hilvarenbeek

Een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven

Auteur: A.H. Schutte

Met een bijdrage van: F.S. Zuidhoff

In opdracht van: IJzerman en Van Spréw

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, oktober 2006

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'B.H.F.M. Meijlink', written over a light grey rectangular background.

Autorisatie:

B.H.F.M. Meijlink

ISBN 90-5874-65-50

ADC ArcheoProjecten

Tel 033-299 81 81

Postbus 1513

3800 BM Amersfoort

Fax 033-299 81 80

Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	6
1.1 Algemeen	6
1.2 Vooronderzoek	7
1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen	7
1.4 Opzet van het rapport	8
2 Methoden	8
3 Resultaten	10
3.1 Fysisch geografisch onderzoek	10
3.1.1 Inleiding	10
3.1.2 Geologie en bodem	10
3.1.3 Onderzoeksmethoden	10
3.1.4 Lithostratigrafie en bodemkunde	10
3.1.5 Conclusie	11
3.2 Sporen en structuren	11
3.3 Vondstmateriaal	15
4 Synthese	16
4.1 Algemeen	16
5 Conclusie	17
5.1 Waardering van de vindplaats	17
5.2 Selectieadvies	17
Literatuur	18
Lijst van afbeeldingen en tabellen	18

ADMINISTRatieve GEGEVENS VAN HET ONDERZOEKSGEBIED

<i>Provincie:</i>	Noord-Brabant
<i>Gemeente:</i>	Hilvarenbeek
<i>Plaats:</i>	Baarschot
<i>Toponiem:</i>	Baarschotsestraat
<i>Kadastrale gegevens:</i>	
<i>Kaartblad:</i>	51C
<i>Coördinaten:</i>	141034.00/385185.00 141174.68/385237.05 140999.30/385278.79 141139.98/385330.83
<i>Projectverantwoordelijke:</i>	A.H. Schutte
<i>Bevoegd gezag:</i>	Provincie Noord-Brabant
<i>Deskundige namens het bevoegd gezag:</i>	Provinciaal archeoloog: dr. M. Meffert
<i>ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):</i>	16482
<i>ADC-projectcode:</i>	4102450
<i>Complex en ABR codering:</i>	Akker (ELA)/Nederzetting onbepaald (NX)
<i>Perioden:</i>	Late Middeleeuwen – Nieuwe Tijd
<i>Geomorfologische context:</i>	Dekzandruggen al dan niet bedekt met oud-boulanddek
<i>NAP hoogte maaiveld:</i>	18,23 – 19,47
<i>Maximale diepte onderzoek:</i>	1,25 m
<i>Uitvoering van het veldwerk:</i>	27-03-2006 - 30-03-2006
<i>Beheer en plaats documentatie:</i>	Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant (PDBN) te 's-Hertogenbosch

Samenvatting

Vanaf 27 tot en met 30 maart 2006 heeft ADC ArcheoProjecten tien sleuven aangelegd op een perceel ten zuiden van de Baarschotsestraat. Tijdens dit onderzoek zijn aan de westkant van het perceel in drie werkputten sporen aangetroffen. De resterende zeven werkputten waren grotendeels verstoord tot in het Pleistocene zand als gevolg van zandwinning. De archeologisch relevante sporen bestonden uit vier paalgaten, een kuil en twee sloten/greppels in werkput 1 en een kuil in werkput 3 en werkput 4. In geen van deze sporen is vondstmateriaal aangetroffen waardoor ze niet gedateerd kunnen worden.

Tijdens vooronderzoek is er onder de bouwvoor een esdek vastgesteld. Bij het proefsleuvenonderzoek is geen intact esdek aangetroffen. Het esdek was over het gehele terrein verploegd. Deze verstoorde stratigrafie maakt het onmogelijk om een indicatie te geven van de ouderdom van de sporen. Ze kunnen van voor het ontstaan van het esdek zijn maar ook van recente datum.

Uitgaande van deze gegevens kan afgeleid worden dat de vindplaats die tijdens het onderzoek is vastgesteld niet behoudenswaardig is en niet verder onderzocht hoeft te worden. Bij de voorgenomen bodemingrepen blijft de Monumentenwet van kracht, die stelt dat archeologische vondsten, sporen of structuren binnen drie dagen aan de bevoegde instanties moeten worden gemeld.

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

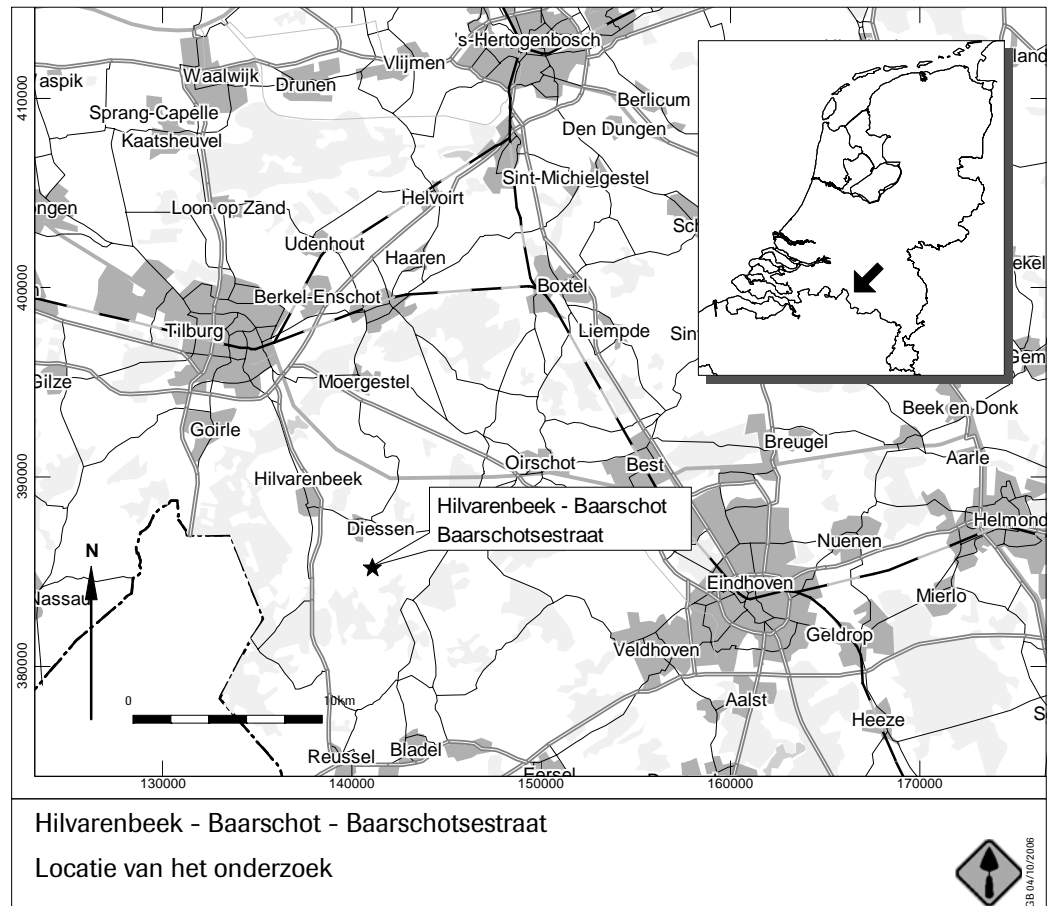
PERIODE	TIJD IN JAREN			
Nieuwe tijd	1500	na Chr.	-	heden
Middeleeuwen	450	na Chr.	-	1500 na Chr.
Romeinse tijd	12	voor Chr.	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	voor Chr.	-	12 voor Chr.
Bronstijd	2000	voor Chr.	-	800 voor Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5300	voor Chr.	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	8800	voor Chr.	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd)	300.000	voor Chr.	-	8800 voor Chr.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van IJzerman & Van Spréw heeft ADC ArcheoProjecten een Inventariserend Veldonderzoek (IVO) in de vorm van proefsleuven uitgevoerd voor het plangebied Baarschotsestraat te Baarschot in de gemeente Hilvarenbeek (afb. 1). In het plangebied zal nieuwbouw worden gerealiseerd. Vooronderzoek (zie §1.2) heeft aangetoond dat zich op deze locatie een esdek met een intact bodemprofiel bevindt waardoor er een proefsleuvenonderzoek moest plaats vinden. De voorgenomen bouwplannen zullen eventueel aanwezige archeologische waarden in het gebied vernietigen.

Afb. 1

Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 4,5 ha en is momenteel in gebruik als akkerland. Het gebied ligt in het plaatsje Baarschot ten zuiden van de Baarschotsestraat, ter hoogte van huisnummer , en wordt begrensd door woonhuizen en akkerland. In het gebied zijn tien proefsleuven aangelegd met een totale oppervlakte van meer dan 1250 m².

Het veldwerk is uitgevoerd tussen 27 maart en 30 maart 2006. In die periode zijn de proefsleuven aangelegd en onderzocht conform het Programma van Eisen (PvE), dat door drs. C. Verbeek is opgesteld.¹ Dit ontwerp is goedgekeurd door dr. M. Meffert van de provincie Noord-Brabant te 's-Hertogenbosch. De documentatie en vondsten, die tijdens het IVO met proefsleuven zijn verzameld, zijn gedeponneerd in het Provinciaal Depot Bodemvondsten Noord-Brabant (PDBN) te 's-Hertogenbosch.

¹Verbeek 2006, PvE nummer: 07/03/2006

Het veldteam bestond uit de volgende personen: A. Schutte (projectverantwoordelijke en veldarcheoloog), A. Veenhof (veldtechnicus). en J. Verhagen (kraanmachinist van de firma Scheepers). De bij dit project betrokken fysisch geograaf was F.S. Zuidhoff, senior archeoloog was B. Meijlink.

De contactpersoon bij IJzerman & Van Spréw is dhr. B. van Spréw. Het vondstmateriaal is bestudeerd door S. Ostkamp (aardewerk) en P. de Rijke (erts).

1.2 Vooronderzoek

In verband met toekomstige ontwikkelingen in het plangebied Baarschotsestraat is een eerste archeologische inventarisatie in het onderzoeksgebied uitgevoerd op 19 oktober 2005 (bureauonderzoek) en op 1 november 2005 (veldonderzoek) door Bilan.² Uit het bureauonderzoek bleek het plangebied een middelhoge tot hoge archeologische verwachting te hebben. Deze verwachting is gebaseerd op de aanwezigheid van een esdek. Dit dek ontstaat door ophoging van het maaiveld via plaggenbemesting. Het esdek beschermt de natuurlijke bodem en daarmee de eventueel aanwezige archeologie tegen grondverstoringen. Uit gegevens opgenomen in ARCHIS bleek dat in het plangebied een hamerbijl uit het Vroeg-Neolithicum is gevonden. Daarnaast zijn in Archis zijn in de omgeving van het plangebied diverse archeologische waarnemingen bekend, uit het Mesolithicum tot IJzertijd en de Middeleeuwen.³

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische indicatoren aangetroffen. In het noordelijke deel van het plangebied was het oorspronkelijke bodemprofiel inclusief de top van de C-horizont in het esdek opgenomen. Waarschijnlijk is dit het gevolg van relatief recente verstoringen. Voor dit deel van het van het plangebied werd dan ook geen vervolgonderzoek geadviseerd. Voor het zuidelijk deel van het plangebied was dit echter wel het geval. In het zuidoostelijke deel van het gebied zijn onder het esdek namelijk nog restanten van het oorspronkelijke bodemprofiel aangetroffen. In het zuidwestelijke deel was het oorspronkelijke podzolprofiel in het esdek opgenomen. Hier waren echter geen aanwijzingen voor recente verstoringen.⁴

Het bevoegd gezag stelt dat als in een plangebied vastgesteld wordt dat restanten van het oorspronkelijke bodemprofiel bewaard zijn er in een gebied met esdekken een proefsleuvenonderzoek moet worden uitgevoerd.⁵

1.3 Doel van het onderzoek en onderzoeksvragen

Het IVO in de vorm van proefsleuven heeft tot doel de aard, omvang en kwaliteit (gaafheid en conservering) vast te stellen van de vindplaats(en) in het gebied om te komen tot een definitief oordeel over de behoudenswaardigheid ervan. Daarnaast moeten gegevens verkregen worden om hetzij verder archeologisch onderzoek mogelijk te maken, hetzij adequate maatregelen voor behoud en beheer te kunnen treffen.⁶

In het PvE zijn verschillende onderzoeksvragen gesteld. Deze worden in dit rapport beantwoord op basis van hetgeen in de proefsleuven is aangetroffen.

De volgende onderzoeksvragen zijn in het PvE gesteld:

Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters?

Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij?

Uit welke periode dateren de sporen?

Wat is de relatie met de omgeving?

Wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt?

Wanneer is het esdek aangelegd?

In hoeverre worden de archeologische waarden bedreigd door de toekomstige nieuwbouw?

Indien archeologische waarden worden bedreigd, kunnen dan beheersmaatregelen worden getroffen?

² de Boer 2006

³ Idem

⁴ Idem

⁵ Idem

⁶ Cf. Handboek ROB specificaties, juni 1998

1.4 Opzet van het rapport

Dit rapport betreft een standaardrapport zoals genoemd in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 2.2 -specificatie VS06). In het rapport worden de resultaten van het onderzoek gepresenteerd, evenals de conclusies en aanbevelingen aangaande vervolgstappen binnen de AMZ-cyclus.

Na de samenvatting en dit inleidende hoofdstuk volgt een omschrijving van de onderzoeksmethoden in hoofdstuk 2. Vervolgens zullen in hoofdstuk 3 de verschillende deelonderzoeken aan de orde komen. De auteurs staan telkens bij de betreffende bijdragen vermeld. In paragraaf 3.1 wordt de fysische geografie besproken. Vervolgens worden de sporen en structuren beschreven in paragraaf 3.2 en het vondstmateriaal in paragraaf 3.3. Hoofdstuk 4 vormt de synthese van het onderzoek waarin ondermeer de onderzoeksvragen worden beantwoord. In hoofdstuk 5 staat de conclusie van het onderzoek vermeld alsook de waardering van de vindplaats en het selectieadvies. Het rapport eindigt met de literatuur- en afbeeldingenlijst.

2 Methoden

Het onderzoek is uitgevoerd conform de KNA 2.2 (2005) en het PvE.⁷ Tijdens het IVO zijn tien proefsleuven (in navolgende tekst ook werkputten genoemd) aangelegd (afb. 2). De proefsleuven lagen verspreid over het terrein in een schaakbordpatroon, alle noord-zuid georiënteerd. De proefsleuven waren 5 m breed en 25 m lang.

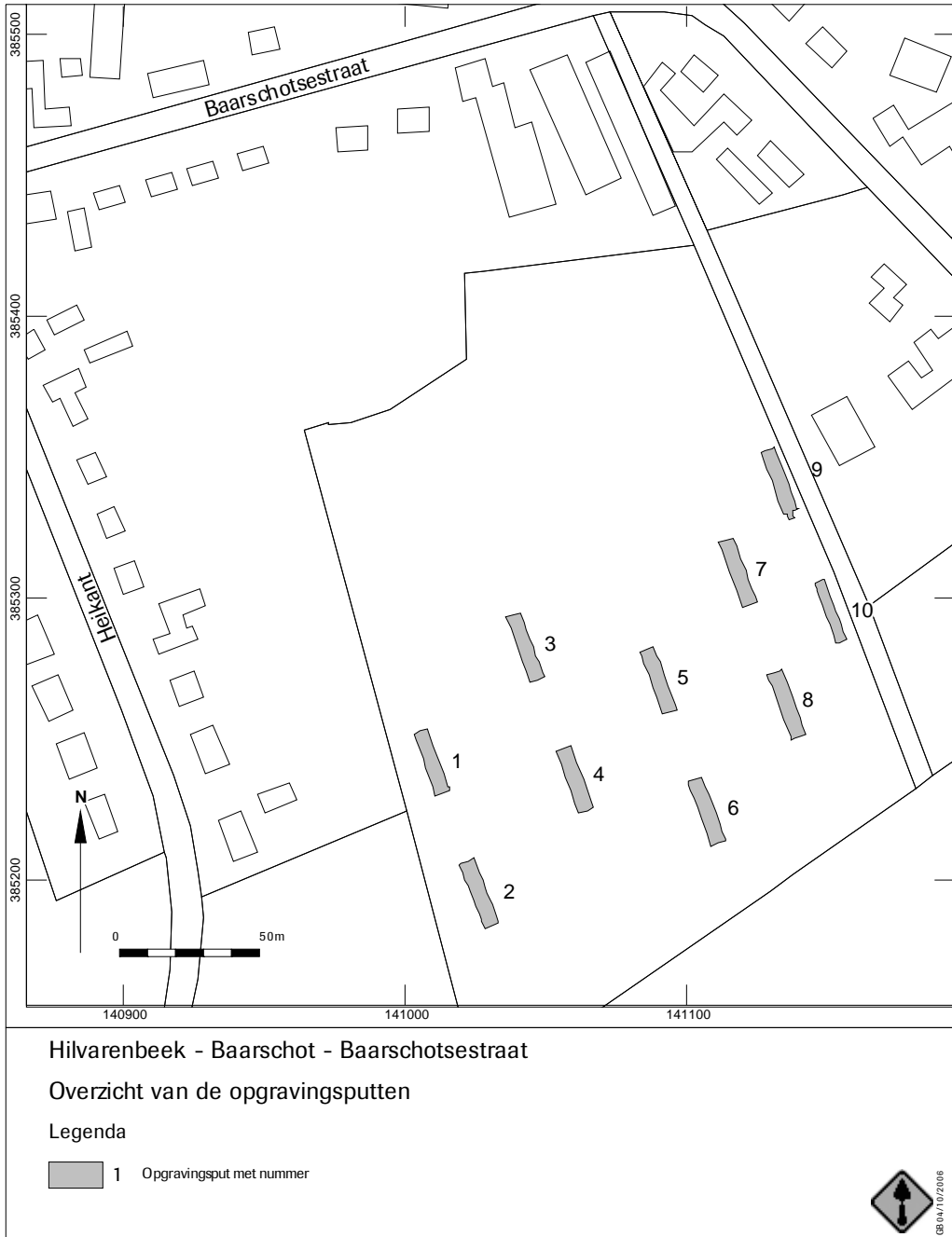
Het opgravingsvlak werd conform PvE aangelegd op een relevant spoorniveau in de C-horizont.. De proefsleuf is aangelegd met behulp van een graafmachine met gladde bak door laagsgewijs te verdiepen tot op het spoorniveau. Bij de aanleg van de vlakken is gebruik gemaakt van een metaaldetector voor het opsporen van metaalvondsten. Ook de stort is met behulp van een metaaldetector onderzocht. Bij de aanleg van de vlakken is vondstmateriaal per stratigrafische laag, per spoor of in vakken van 5 x 5 meter verzameld. Grondsporen zijn direct ingekrast.

Van iedere werkput is het opgravingsvlak getekend op schaal 1:50, de profielen en coupes zijn getekend op schaal 1:20. De putten zijn ingemeten vanuit een lokaal meetsysteem dat door ADC ArcheoProjecten is uitgezet en ingemeten is in het landelijk coördinatensysteem door landmeters van de Fugro. In zeven van de tien putten werd het opgravingsvlak gedomineerd door recente verstoringen. Daarnaast stond vaak na een half uur het vlak al onder water door opkomend grondwater en instromend regenwater. Het vlak en een putwand is per werkput gewaterpast.

Sporen zijn bijna allemaal gecoupeerd aangezien dat noodzakelijk was voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen en de waardering van de vindplaats. De sporen zijn niet afgewerkt.

Conform het PvE is telkens per put van een lengteprofiel een representatief profieldeel van minimaal 5 meter getekend. Omdat de profielen over vrijwel het gehele onderzoeksgebied hetzelfde beeld vertoonden, zijn slechts enkele exemplarische foto's genomen. Waar het profiel van een werkput een afwijkend beeld vertoonde is dit eveneens gefotografeerd. In verband met het beantwoorden van de vragen die samenhangen met de natuurlijke ondergrond in het plangebied is het beschrijven en interpreteren van de profielen door een fysisch geograaf uitgevoerd.

⁷ Verbeek 2006, PvE nummer: 07/03/2006

Afb. 2

3 Resultaten

3.1 Fysisch geografisch onderzoek

3.1.1 Inleiding

Het doel van het fysisch geografisch veldwerk is een beeld te krijgen van het landschap in het onderzoeksgebied. Er zijn geen specifieke landschappelijke vragen gesteld in het Programma van Eisen.⁸

3.1.2 Geologie en bodem

Het plangebied is gelegen in het dekzandlandschap in de westelijke randzone van de Centrale Slenk. In het plangebied bestaat de ondergrond uit dekzand met een dikte van minder dan 2 meter. Onder het dekzand ligt in het zuidelijk deel van het plangebied in de ondergrond Brabantse leem. In het noordelijke deel ligt een pakket fluvioperiglaciaal matig tot zeer grof zand onder het dekzand. De Brabantse leem bestaat uit door de wind aangevoerd materiaal dat in ondiepe vochtige depressies werd afgezet. Het werd in extreem koude omstandigheden in het Weichselien gevormd. Gedurende het Weichselien vond de afwatering plaats via een stelsel van verwilderde geulen in het brede stroomgebied van de Reussel, de Grote Beerze en de Kleine Beerze. In de laatste koude fase van het Weichselien, het Laat Glaciaal werden de dekzanden als een deken over het landschap gelegd. Door het instuivende zand werden verscheidene beken gedwongen hun loop te verleggen. In het Laat-Glaciaal tot begin Holoceen veranderde het drainagepatroon van een systeem van ondiepe verwilderde stromen naar dat van meanderende beken. In de beekdalen en de aansluitende lage terreindelen werd beekleem en beekzand afgezet. De beek de Reusel stroomt ten noordwesten van het plangebied

De bodemkaart geeft voor het plangebied een enkeerdgrond (zEZ21) op leemarmzand aan.⁹ De geomorfologische kaart geeft dekzandruggen al dan niet bedekt met oud-bouwlanddek (3L5) omringd door een relatief laaggelegen dekzandvlakte (2M13).

3.1.3 Onderzoeksmethoden

Tijdens het fysisch geografisch veldwerk is van elke proefsleuf een profielwand bekeken ten behoeve van de registratie van de natuurlijke bodemopbouw en om de mate van bodemverstoring te bepalen. De bodemtextuur en archeologische indicatoren zijn beschreven volgens SBB 5.1 van het NITG-TNO waarin ondermeer de standaard classificatie van bodemmonsters volgens NEN5104 wordt gehanteerd. De bodems zijn beschreven per onderscheiden hoofd- en subhorizont.¹⁰ Van elk profiel is het koolzure kalkgehalte bepaald met behulp van een 10 % zoutzuuroplossing. Daarnaast zijn, indien aanwezig, sedimentaire structuren beschreven.

3.1.4 Lithostratigrafie en bodemkunde

In de aangelegde putten zijn delen van de profielwand tot aan het vlak opgeschaafd. In alle putten bestond de ondergrond uit dekzand. In de putten 3 en 7 t/m 10 is de ondergrond verstoord: het esdek ligt direct op de natuurlijke ondergrond (C-horizont). Er is geen natuurlijk bodemprofiel herkend.

Put 1 is het hoogste gelegen: onder een vrij egaal esdek is een grijze laag waargenomen. Dit is mogelijk een oude akkerlaag. Daaronder zijn geen bodemhorizonten waargenomen, maar bevond zich de C-horizont. In put 2 is wederom onder een egaal esdek een vermoedelijke oude akkerlaag waargenomen. Onder deze grijze laag bevond zich een humuspoelinghorizont (Bh-horizont) van een veldpodzolgrond.

Veldpodzolgronden behoren tot de bodems waarin een podzoliseringsproces heeft plaatsgevonden dat leidt tot humuspodzolgronden.¹¹ Doordat een neerslagoverschot bestaat in het Nederlandse klimaat worden oplosbare stoffen uit de bovengrond naar beneden verplaatst en

⁸ Bilan 01/03/06

⁹ Stiboka 1984

¹⁰ Ten Cate *et al.* 1995

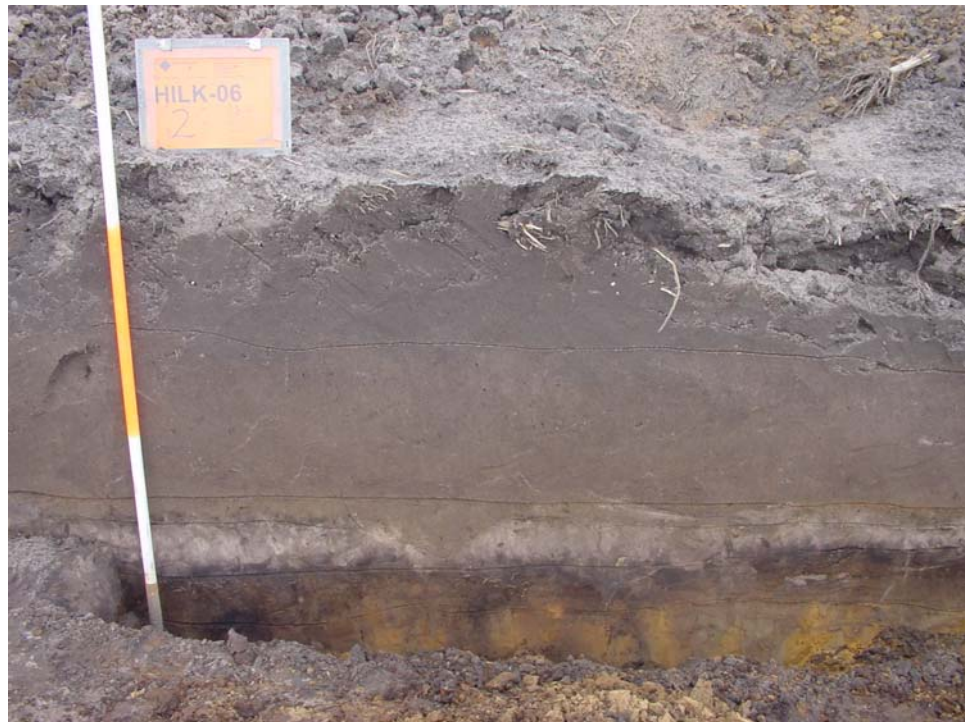
¹¹ Bodemkaart 27 Oost 1966

geheel uitgespoeld of op geringere diepte weer afgezet. De laag waaruit stoffen zijn uitgespoeld wordt de loodzandlaag genoemd of E-horizont. De laag waarin een deel van de humus en ijzerverbindingen worden afgezet is de inspoelings-, of Bh, Bhs of Bs-horizont. De humuspodzolgronden worden ingedeeld op basis van aan- of afwezigheid van grondwaterinvloed tijdens de bodemvorming. Bij gronden die hoog boven het grondwater lagen zijn de zanden blond gekleurd door de aanwezigheid van ijzerhuidjes rond de zandkorrels (haarpodzolgronden). In lagere gelegen gebieden waar de grondwaterstand hoger was tijdens de bodemvorming zijn de zandkorrels vaak vaalbleek van kleur door het ontbreken van ijzer (veld- en laarpodzolgronden).

In put 4 is onder het egale plaggendek, de oude akkerlaag en ook de uitspoelingshorizont (E-horizont) van een veldpodzolgrond waargenomen (afb 3). In put 5 en 6 is onder het plaggendek alleen deel Bh horizont van een veldpodzolgrond waargenomen.

In het gehele plangebied is dicht onder het oppervlak water aangetroffen. Door het voorkomen van Brabantse leem in de ondergrond stagneert het regenwater.

Afb. 3. Natuurlijke bodemopbouw

3.1.5 Conclusie

De ondergrond in het plangebied bestaat uit dekzand waarin oorspronkelijk een natte veldpodzolgrond is ontwikkeld. Vanaf de Middeleeuwen is hierop een humushoudende bovenlaag ontstaan door langdurige bemesting met o.a. zandrijke plaggenmest uit de potstallen, een zogenaamd plaggendek. In het plangebied zijn in dit plaggendek alleen in de putten waar een deel van het oorspronkelijke bodemprofiel bewaard is gebleven, verschillende lagen aangetroffen. In een groot deel van het plangebied (putten 3 en 7 t/m 10) is de oorspronkelijke bodem onder het esdek verdwenen door menselijke verstoring en is het esdek egaal van kleur.

3.2 Sporen en structuren

Aan de westkant van het onderzoeksgebied zijn in drie werkputten archeologisch relevante sporen aangetroffen. De resterende zeven werkputten waren grotendeels verstoord tot in het Pleistocene zand als gevolg van zandwinning (afb. 3 en tabel 2).

In geen van deze archeologische sporen is vondstmateriaal aangetroffen waardoor ze niet gedateerd kunnen worden. Het esdek was over het gehele terrein verploegd. Deze verstoorde stratigrafie maakt het ook onmogelijk om een indicatie te geven van de ouderdom van de sporen. Ze kunnen van voor het ontstaan van het esdek zijn maar ook van recente datum.

Uit de summiere sporen valt in werkput 1 iets van een structuur te halen. Drie paalgaten, spoornummers 1, 2 en 3, liggen op een rij zij kunnen onderdeel zijn van een gebouw of hekwerk. De paalgaten liggen onderling 4 meter uit elkaar. Meer valt er over structuren niet te zeggen.

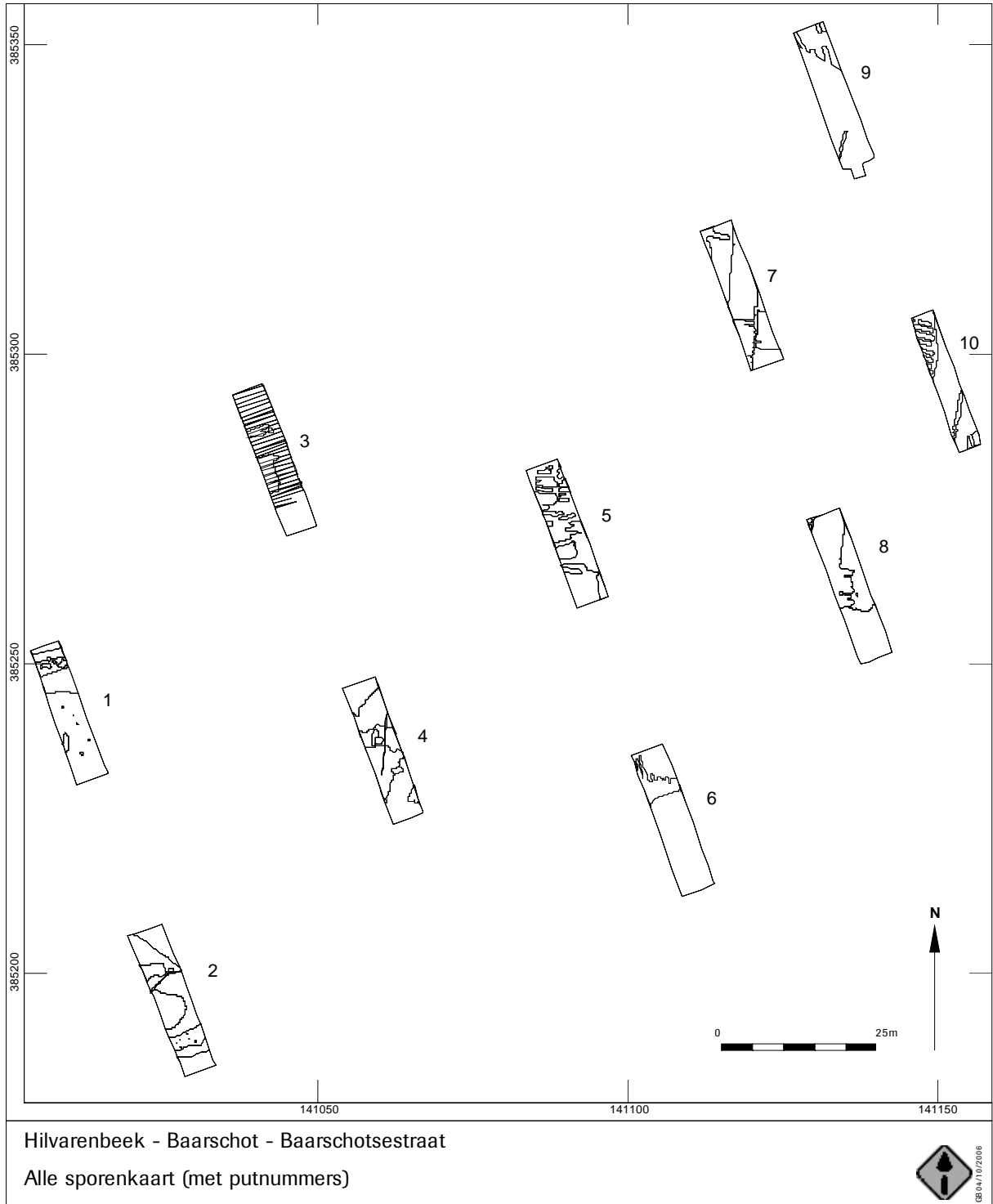
Putnummer	Spoornummer	Omschrijving	Staat van conservering
1	1	Paalgat	Redelijk
1	2	Paalgat	Redelijk
1	3	Paalgat	Redelijk
1	4	Paalgat	Slecht
1	5	Vlek	Slecht
1	6	Greppel/sloot	Goed
1	7	Vlek	Slecht
1	8	Greppel/sloot	Goed
1	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
1	999	Recente verstoring	n.v.t.
2	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
2	999	Recente verstoring	n.v.t.
3	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
3	999	Recente verstoring	n.v.t.
4	1	Kuil	Goed
4	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
4	999	Recente verstoring	n.v.t.
5	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
5	999	Recente verstoring	n.v.t.
6	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
6	999	Recente verstoring	n.v.t.
7	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
7	999	Recente verstoring	n.v.t.
8	2000	Natuurlijke laag	n.v.t.
8	999	Recente verstoring	n.v.t.
9	999	Recente verstoring	n.v.t.
10	999	Recente verstoring	n.v.t.

Tabel 2. Sporenlijst

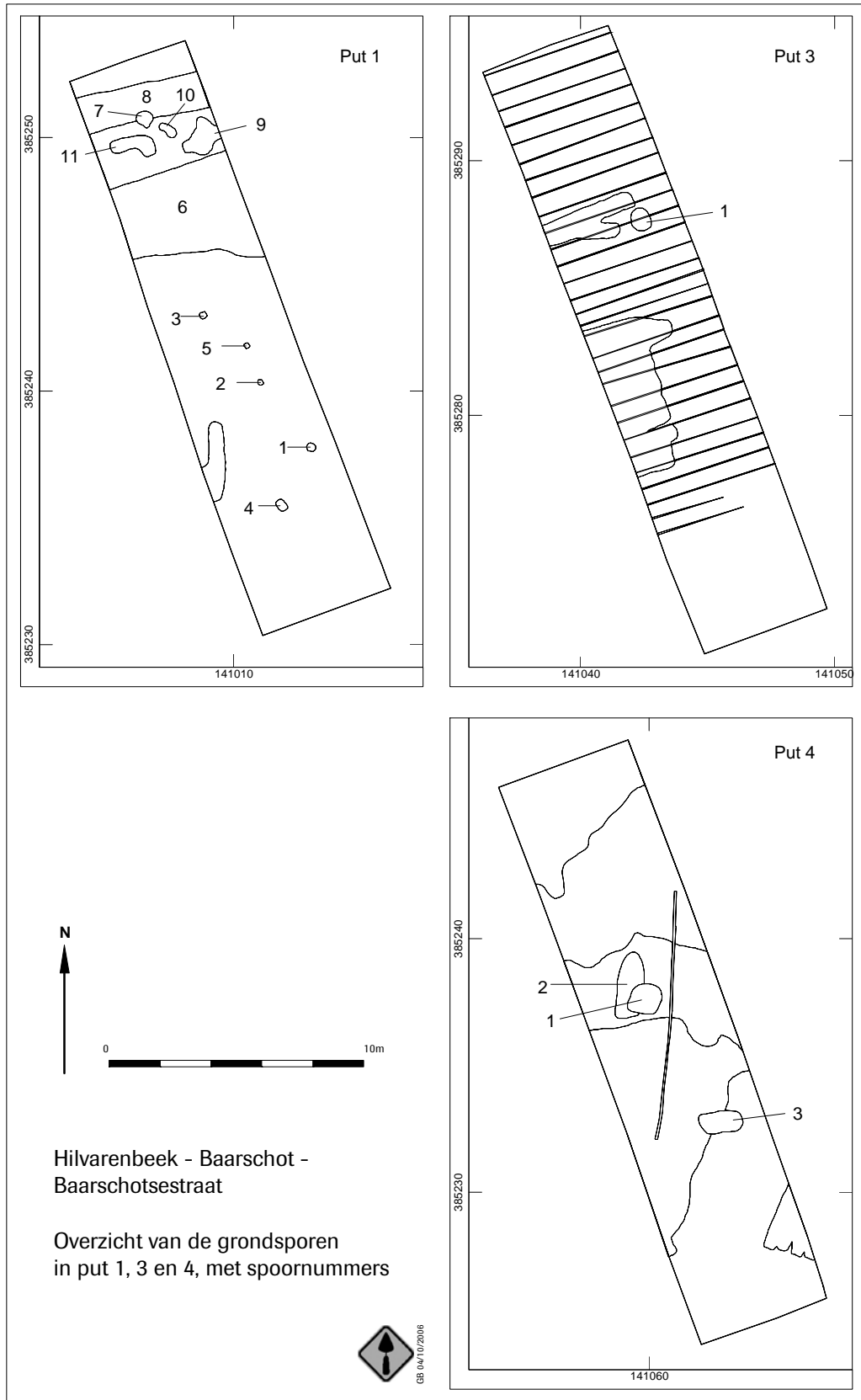
De vier paalgaten in werkput 1 (spoornummers 1 - 4) hadden een gemiddelde diameter van 30 centimeter, waren komvormig met een diepte van gemiddeld 10 centimeter met uitzondering van spoor 4 die slechts 4 cm diep was en een vlakke bodem had. De greppels/sloten, sporen 6 en 8, liepen over de gehele breedte van de werkput. Een, spoor 6, is in het profiel gecoupeerd en bleek komvormig te zijn met een diepte van 38 cm. De andere greppel/sloot, spoor 8, is niet gecoupeerd evenals de kuil die deze sloot doorsneed, spoor 7. De sporen 5, 9, 10 en 11, evenals een langwerpige spoor in de zuidelijke helft van de werkput betreffen recente verstoringen.

De kuil in werkput 3, spoor 1, had een diameter van 74 centimeter. In de coupe bleek hij komvormig te zijn met een maximale diepte van 19 cm. In het spoor zaten wat fragmentjes verbrande klei en houtskool. De overige sporen in deze werkput betreffen recente verstoringen en ploegsporen.

Werkput 4 bevatte een kuil, spoor 1, met een diameter van 130 centimeter. In de coupe bleek hij een onregelmatige vorm te hebben met een maximale diepte van 49 centimeter (afb. 5). Hij was ingegraven in een podzollaag (spoor 2000).

Afb. 4

Afb. 5

Afb. 6 Coupefoto van spoor 1 in werkput 4

3.3 Vondstmateriaal

Tijdens het onderzoek zijn op twee plaatsen vondsten gedaan (Tabel 3). In werkput 1 zijn in een sloot, spoor 8, twee vondsten aangetroffen (vondstnummer 1). Het betrof een stuk onbewerkt moerasijzererts van maximaal 15,5 x 6,6 x 3,7 cm (lxbxd) met een gewicht van 593 gram en een scherp roodbakkend aardewerk van de voet van een voorraadpot die geproduceerd is in de 16^e eeuw. In werkput 3 zijn bij de aanleg van het vlak aan het uiteinde van de werkput, vak 5, drie scherven roodbakkend aardewerk aangetroffen (vondstnummer 2). Het betrof hier de rand van een geglazuurd bord die tussen 1550 en 1650 is gedateerd en twee wandscherven van een niet nader te bepalen stuk aardewerk die vanaf de 16^e tot in de 17^e eeuw geproduceerd is.

Vondstnr	Putnr	Spoornr	Vaknr	Inhoud	Staat van conservering	Datering
0001	1	8		Rodbakkend Aardewerk, voet van een voorraadpot	Redelijk	16 ^e eeuw
0001	1	8		Moerasijzererts	Goed	
0002	3		5	Rodbakkend Aardewerk, rand van een bord	Redelijk	1550-1650
0002	3		5	Rodbakkend Aardewerk	Redelijk	16 ^e -17 ^e eeuw
0002	3		5	Rodbakkend Aardewerk	Redelijk	16 ^e -17 ^e eeuw

Tabel 3.

4 Synthese

4.1 Algemeen

Tijdens het proefsleuven onderzoek zijn aan de westkant van het perceel in drie werkputten sporen aangetroffen. De resterende zeven werkputten waren grotendeels verstoord tot in het Pleistocene zand als gevolg van zandwinning. De sporen bestonden uit vier paalgaten, drie kuilen en twee sloten/greppels. In slechts een van de sporen, spoor 8 in werkput 1, is vondstmateriaal aangetroffen, een stuk moerasijzererts en een scherf aardewerk uit de 16^e eeuw. In geen van de andere sporen is vondstmateriaal aangetroffen waardoor deze niet gedateerd kunnen worden. Bij het onderzoek is geen intact esdek aangetroffen. Het esdek was over het gehele terrein verploegd. Deze verstoorde stratigrafie maakt het ook onmogelijk om een indicatie te geven van de ouderdom van de sporen. Ze kunnen van voor het ontstaan van het esdek zijn maar ook van recente datum.

Beantwoording van de onderzoeksvragen

De onderzoeksvragen die in het Programma van Eisen zijn gesteld zullen hier worden beantwoord op basis van de bevindingen van het proefsleuvenonderzoek.

- Wat is de aard, omvang, kwaliteit en verloop van de archeologische sporen en sporenclusters? Tijdens het proefsleuven onderzoek is in het westelijk deel van het onderzoeksgebied een aantal sporen vastgesteld bestaande uit paalgaten, kuilen en greppels/sloten. Het betreft een klein aantal sporen van geringe diepte. Drie paalgaten liggen in een lijn en zouden onderdeel kunnen zijn van een structuur.

- Wat is de datering van de archeologische vondsten en tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren zij? Het anorganische vondstmateriaal bestaat uit aardewerk en dateert uit de 16^e en 17^e eeuw. Daarnaast is nog een natuurlijk stuk moerasijzererts gevonden.

- Uit welke periode dateren de sporen? In slechts een van de sporen, spoor 8 in werkput 1, is vondstmateriaal aangetroffen, in geen van de andere sporen is vondstmateriaal aangetroffen waardoor deze niet gedateerd kunnen worden. Spoor 8 kan is echter door de samenstelling van de vulling van het spoor als recent geïnterpreteerd. Door het ontbreken van een intacte bodemstratigrafie zijn de sporen ook door de bodemopbouw niet te dateren.

- Wat is de relatie met de omgeving? Deze vraag kan door het onderzoek niet beantwoord worden.

- Wanneer zijn de archeologische sites als woonplaats in onbruik geraakt? Deze vraag kan door het onderzoek niet beantwoord worden.

- Wanneer is het esdek aangelegd? Door het ontbreken van een intact esdek en vondstmateriaal kan deze vraag niet beantwoord worden.

- In hoeverre worden de archeologische waarden bedreigd door de toekomstige nieuwbouw? Het onderzoek heeft tot de conclusie geleid dat er geen behoudenswaardige archeologische waarden in het onderzoeksgebied aanwezig zijn.

- Indien archeologische waarden worden bedreigd, kunnen dan beheersmaatregelen worden getroffen? N.v.t.

5 Conclusie

5.1 Waardering van de vindplaats

De waardstelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 2.2) gebeurt op drie niveaus: belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit. De eerste is niet van toepassing omdat de vindplaats niet bovengronds zichtbaar is. Alleen de laatste twee niveaus zijn op deze vindplaats van toepassing. De fysieke kwaliteit van de vindplaats is gebaseerd op haar conservering en gaafheid. De conservering geeft aan in hoeverre de resten behouden zijn, de gaafheid in hoeverre de vindplaats nog compleet is. De beoordeling is voor zowel gaafheid als conservering: drie punten voor hoge, twee punten voor middelhoge en één punt voor lage kwaliteit.

De vindplaats is ruimtelijk slecht bewaard gebleven en kan dus worden beschouwd als zijnde van lage fysieke kwaliteit. Het deel met sporen is van onvoldoende omvang om van een representatief deel van een nederzetting te spreken.

De conservering van de grondsporen is slecht; ze zijn ondiep en bevatte geen daterend vondstmateriaal. Het aardewerk dat verzameld is tijdens het aanleggen van de sporenvlakken is matig verweerd en gefragmenteerd. De conservering van sporen en vondsten wordt laag gewaardeerd. De waardering van beide fysieke kwaliteitscriteria is in totaal 2 punten. Dit is een score die laag is en die de vindplaats het predikaat 'niet behoudenswaardig' oplevert (tabel 2). Ook op inhoudelijke kwaliteit, uitgedrukt in waarden voor zeldzaamheid, informatie en ensemble, wordt de vindplaats beoordeeld met hetzelfde puntensysteem. Het terrein is grotendeels verstoord door landbouwwerkzaamheden, waardoor eventuele archeologische resten verdwenen zijn. De spaarzame archeologische waarden in de vorm van enkele sporen en vondsten, die in het westelijk deel van het onderzoeksgebied wel bewaard zijn gebleven, kunnen niet nader worden gedateerd, noch nader worden geïnterpreteerd. Zodoende kan gesteld worden dat de vindplaats op grond van de huidige stand van het onderzoek geen aantoonbare archeologische waarde (zeldzaamheid, informatie en ensemble) (meer) heeft. De totale score voor de inhoudelijke kwaliteit is 3 en de waardering van de vindplaats op basis van deze criteria is dan ook laag.

Tabel 4. Scoretabel waardstelling (naar KNA, versie 2.2, 2005).

Waarden	Criteria	Scores			
		Hoog	Midden	Laag	Totale score
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord			
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord			
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1	2 niet
	Conservering			1	behoudenswaardig
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1	3 niet
	Informatiewaarde			1	behoudenswaardig
	Ensemblewaarde			1	
	Representativiteit	N.v.t.			

5.2 Selectieadvies

De resultaten van het proefsleuven onderzoek leiden tot het selectieadvies dat de vindplaats niet behoudenswaardig is en niet verder onderzocht hoeft te worden. Bij de voorgenomen bodemingrepen blijft de Monumentenwet van kracht, die stelt dat archeologische vondsten of structuren binnen drie dagen aan de bevoegde instanties moeten worden gemeld.

Literatuur

BOER, E. DE, 2006: *Hilvarenbeek – Baarschot (NB), Baarschotsestraat*. Archeologisch vooronderzoek. Bilan rapport 2006/2, Tilburg

CATE, J.A.M. TEN, A.F. HOLST, H. KLEIJER & J. STOLP, 1995: *Handleiding bodemgeografisch veldonderzoek. Richtlijnen en voorschriften, deel A: Bodem*, Wageningen (DLO-Staring Centrum, Technisch document, 19A).

STIBOKA, 1977. *Geomorfologische kaart 51 west en oost*. Wageningen

STIBOKA, 1984. *Bodemkaart van Nederland 1: 50.00, kaartblad 51 West Eindhoven*. Wageningen

VERBEEK, C., 2006: *Programma van Eisen*. Proefsleuvenonderzoek. Hilvarenbeek, Baarschot, Baarschotsestraat, Tilburg.

Lijst van afbeeldingen en tabellen

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart.

Afb. 2. Overzicht van de putten.

Afb. 3. Natuurlijke bodemopbouw

Afb. 4. Sporenoverzicht alle werkputten.

Afb. 5. Sporenoverzicht werkputten 1, 3 en 4.

Afb. 6. Coupefoto spoor 1, werkput 4.

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Tabel 2. Sporenlijst

Tabel 3. Vondstenlijst

Tabel 4. Scoretabel waardestelling (naar KNA 2.2).